

Position paper AMvB dierwaardige veehouderij - Dier&Recht

AMvB erkent veel gedragsbehoeften van dieren niet

Uiterlijk in 2040 moet de veehouderij voorzien in de natuurlijke, soorteigen, gedragsbehoeften van dieren, 'onder andere voor wat betreft sociaal gedrag, zelfverzorgend gedrag, foerageergedrag, territoriaal gedrag, maternaal gedrag en rustgedrag.'¹

Niet alle gedragsbehoeften worden echter in de AMvB erkend. Van de 14 gedragsbehoeften die de RDA in 2021 in haar zienswijze aanwees, erkent de AMvB er voor bijvoorbeeld kalveren slechts vier.

De Nota van Toelichting geeft uiteenlopende redenen om gedragsbehoeften niet aan te wijzen:

1. Als gedragsbehoeften 'onvoldoende als zodanig onderbouwd kunnen worden.' Bijvoorbeeld buitenuitloop voor varkens en maternaal gedrag bij legkippen.²
2. Als onbekend is wat de gevolgen zijn van het níet kunnen vertonen van gedrag.³
3. 'Indien het opnemen van een regel niet werkbaar is en er een alternatief bestaat om het doel te bereiken [...] Dat geldt bijvoorbeeld voor de graasbehoefte van koeien en de weidegang die van belang is om die behoefte uit te oefenen. Beide zijn niet in de AMvB opgenomen omdat er een beter werkend alternatief beschikbaar is.'⁴ Beter werkend voor wie?
4. Als '(nog) niet duidelijk [is] hoe die in de praktijk ingevuld kunnen worden.'⁵

Geen van deze voorwaarden lezen wij in de Wet dieren.

De gedragsbehoeften die wél worden erkend, worden vaak summier ingevuld. En zelfs de inwerkingtreding van die minimale normen is in veel gevallen nog afhankelijk van tussentijdse evaluaties.

Voorbeelden van waar de AMvB tekortschiet

Sociaal gedrag: 'Een stabiele sociale groep kan' volgens de RDA 'een belangrijke basis zijn voor positieve welzijnservaringen en dieren in een groep kunnen elkaar ook helpen bij het omgaan met stressoren.'⁶ Toch komen door wetenschappers ingebrachte adviezen 'over het niet/minimaal mengen van biggen, het zo mogelijk socialiseren van biggen en spenen zonder biggen toe te voegen [...] niet terug in de AMvB.'⁷ EFSA adviseert voor kalveren sociale huisvesting 'binnen een week'. Volgens wetenschappers van de Universiteit Utrecht zouden kalveren nóóit alleen moeten worden gehuisvest. Toch laat de AMvB solitaire huisvesting van kalveren tot 2 weken na hun geboorte toe. Hier is geen wetenschappelijke onderbouwing voor. Kalveren krijgen hoogstens 2,2 vierkante meter leefruimte per dier; volwassen koeien 9 vierkante meter. Dit biedt volgens de wetenschap 'onvoldoende ruimte [...] voor het uitoefenen van soorteigen gedrag, inclusief sociale interactie.'⁸

¹ Wet dieren, artikel 2.3a, lid 2-e

² Kamerstuk 2026D42893, 'Nota van toelichting en artikelsgewijze toelichting,' 6, 66, 113

³ Zoals seksueel gedrag bij vleeskuikenouderdieren. Kamerstuk 2026D42893, 'Nota van toelichting en artikelsgewijze toelichting,' 113

⁴ Kamerstuk 2026D42893, 'Nota van toelichting en artikelsgewijze toelichting,' 32

⁵ Kamerstuk 2026D42893, 'Nota van toelichting en artikelsgewijze toelichting,' 6

⁶ RDA, *Zienswijze Dierwaardige veehouderij*, 14

⁷ Kamerstuk 2026D42899, 'Wetenschappelijke toets AMvB Dierwaardige Veehouderij,' 4

⁸ Kamerstuk 2026D42899, 'Wetenschappelijke toets AMvB Dierwaardige Veehouderij,' 6

Zelfverzorgend gedrag: Uitingen van comfort- of zelfverzorgend gedrag zijn krabben, schuren en ‘zoelen’ (het nemen van een modderbad). Varkens doen dit om jeuk en huidirritatie tegen te gaan, parasieten te verwijderen en hun lichaamstemperatuur te reguleren. De AMvB gaat hier geheel aan voorbij.

Foerageergedrag: Runderen zijn zeer gemotiveerd voor toegang tot buitenuitloop. Ze besteden een groot deel van hun tijd aan foerageren, zoeken, manipuleren en eten van voedsel. Kalveren in de wei laten van jongs af aan een motivatie zien om gras te verkennen en te verteren. ‘Als melkkoeien zelf de keus hebben, hebben ze een voorkeur om een groot deel van hun tijd buiten door te brengen, zeker ’s nachts.’⁹ De deskundigen van de EFSA menen dan ook dat runderen altijd toegang moeten hebben tot een weiland. Eén op de vier koeien in Nederland, en vrijwel alle vleeskalveren, krijgen die toegang nu niet.

Varkens zijn sterk gemotiveerd om hun omgeving te onderzoeken en voedsel te zoeken. Houderijsystemen zouden daarom zo moeten worden ontworpen en ingericht dat varkens kunnen exploreren — door te wroeten, kauwen en snuffelen. Bijna alle varkens in Nederland leven in dichte stallen in vrijwel kale betonnen hokken met hoogstens een stuk hout, een touw en een ketting als ‘hokverrijking’. De AMvB geeft varkens nog steeds geen echte wroetmogelijkheid, en geen buitenuitloop.

Gezondheid kalveren: Blankvleeskalveren hebben een ongezond hemoglobinegehalte als gevolg van een ijzerarm dieet. ‘Een fysiologisch normaal kalf heeft een Hb-gehalte van 7-8 mmol/l in bloed.’¹⁰ EFSA geeft aan dat men het hemoglobinegehalte op peil zou moeten houden door geschikte ijzerrijke voeding te verstrekken in plaats van met pijnlijke ijzerinjecties. In de AMvB blijft het Hb-gehalte te laag (5,3 mmol/l). Dit houdt het systeem van lichte bloedarmoede, meermaals bloedprikken en herhaalde ijzerinjecties in stand. Een ‘blankvleeskalverhouderij’ is niet dierwaardig. Kalveren houden móet zonder bloedarmoede kunnen in 2040.

AMvB loopt achter de feiten aan

In plaats van richting te geven aan de transitie naar een dierwaardige veehouderij in 2040, loopt de AMvB achter de feiten aan. Zelfs zaken die, zoals blijkt uit gerechtelijke uitspraken, nu al verboden zijn, zoals kraamkooien voor zeugen en staarten afbranden bij varkens, krijgen geen heldere einddatum. Dit is niet alleen bewijs voor de dieronwaardigheid van de AMvB, maar leidt ook tot juridische onzekerheid en grote onduidelijkheid voor de sector.

In veel gevallen zijn de dieren beter af met de huidige wetgeving dan met de nieuwe, vage normen die op een nader te bepalen tijdstip, afhankelijk van evaluaties, *misschien* in werking treden – en waarvan twee derde volgens de NVWA niet eens te handhaven zijn. Deze AMvB moet van tafel. Een dierwaardige veehouderij in 2040 is heel goed mogelijk. We kunnen die opbouwen. Maar dan is er nu daadkracht nodig.

⁹ RDA, *Zienswijze Dierwaardige veehouderij*, 12

¹⁰ NVWA-BuRO Risicobeoordeling Roodvlees- en Grofwildketen 2024, ‘Dierenwelzijn vleeskalveren primair bedrijf,’ 23